ALEPPO, LAST DAY, FIRST DAY

Posted on January 8, 2016 by Keghart

Category: Opinions

Manuel Keshishian, Aleppo, 1 January, 2016
Translated by **Vahe H. Apelian**, 8 January 2016

> *Yerevan Stage Institute graduate Manuel Keshishian is an educator, playwright, author, and stage director. He is a councilor at his alma mater, the A.G.B.U. Lazar Najarian-Calouste Gulbenkian Armenian Central High School in Aleppo, where he also teaches Armenian.--Editor.*

To read the original text in Armenian click on Հալէպ՝ Վերջին օր՝ Առաջին օր

This year, much like other years, the New Year for me started at 10 p.m. Aleppo time. It has always been like that for me, well before the advent of television. With our hearts beating louder than normal, we would await over the radio the herald of the New Year from Armenia.

I call Yerevan and congratulate the New Year to my wife and our younger child and through them to all the residents of Armenia. My younger son is angry. He threatens that he will really get mad at me if I do not keep my promise and pack my things and move to Yerevan at the end of the scholastic year.

Manuel Keshishian, Aleppo, 1 January, 2016
Translated by **Vahe H. Apelian**, 8 January 2016

> *Yerevan Stage Institute graduate Manuel Keshishian is an educator, playwright, author, and stage director. He is a councilor at his alma mater, the A.G.B.U. Lazar Najarian-Calouste Gulbenkian Armenian Central High School in Aleppo, where he also teaches Armenian.--Editor.*

To read the original text in Armenian click on Հալէպ՝ Վերջին օր՝ Առաջին օր

This year, much like other years, the New Year for me started at 10 p.m. Aleppo time. It has always been like that for me, well before the advent of television. With our hearts beating louder than normal, we would await over the radio the herald of the New Year from Armenia.

I call Yerevan and congratulate the New Year to my wife and our younger child and through them to all the residents of Armenia. My younger son is angry. He threatens that he will really get mad at me if I do not keep my promise and pack my things and move to Yerevan at the end of the scholastic year.

"What are you doing?" asks my wife.

"I am at a friend's house and we are waiting to welcome the New Year," I say.

My wife knows me well and she knows that I am lying and that I am home and by myself. I envision her sad smile and hear her caring and concerned voice.

"Do you have any means to keep yourself warm?" she asks.

"Of course. A gas stove. You know how well they heat a house."

We admonish and advise each other.

It's cold outside, real cold. I was returning home around 8 pm. There was not a living soul on the streets. I was in Nor Kyugh, the one-time heartland of the Aleppo Armenians. Nowadays it is half-deserted. In front of the Holy Trinity Church (Ս.Երրորդութիւն) our armed young men are keeping guard. Are they not cold? Don't they have homes? Of course they feel the cold. Of course they have homes but they have volunteered to guard our churches. I stop for few minutes and watch them. They are preventing cars they do not recognize from parking in close proximity to the church. They check the identity cards of the passengers. I encounter the same scene around the Holly Mother of God Church (Ս.Աստուածածին).

I continue walking towards home. I cross the small old bridge. The road that leads to Ashrafieh is pitch-dark. The year before government forces dug a ditch along the road and hit the waterbed. As a result bushes started growing that have now covered the ditch and grown few meters tall. Crossing the street I have asked myself, more than once, with mock concern, should they continue to grow at this rate, how tall would they become? I salute the boys at the barricade who have put a fire and are trying to warm up.

In the darkness there some light glitters a few hundred meters away. It's the light at the "Ma'abar Crossing". The crossing is close to the Armenian and Christian cemeteries. It's open from 7 a.m. to 1 p.m. allowing hundreds of people to cross from one side of Aleppo to the other passing through the Kurdish Sheikh Maksoud neighborhood and at times through the Armenian populated Jabel es Syde. Had there been light I would have seen the half-demolished buildings and the mosque of the Sheikh Maksoud neighborhood with its collapsed minaret. They cast a terrifying image.

Our street is deserted although it is illuminated, thanks to electricity supplied by generators. Today, at the dawn of the New Year, we will have the generators provide electricity and lights on the streets until 2 a.m. It's a blessing. Isn't it?

I enter our home. Our house is colder than outside. The solitude makes the chill pierce the soul. Who knows how many will be welcoming the New Year all by themselves in Aleppo?

I turn the television to the H1 channel. I put on the halogen heater that barely warms up my upper right leg. I keep my right arm close to my right leg for warmth. I do not remove the gloves from my

left hand. “No, it can’t be this way,” I say to myself. "Whatever will be, will be but it’s important that I buy a canister of gas and a stove. It will be a one-time purchase," I reason, and then I will start saving on the amperes of the private electric generator that supplies the electricity I use. This way, I conclude, I would solve the pressing issue. “Brother,” I say to myself, “my monthly salary is relatively high ($100). I live by myself. I also do odd jobs to make ends meet. How do those who have families cope?”

I push the papers, the books and the empty cigarette boxes and the ashtray on my desk to one side. It’s New Year's Eve. Is it not? I have purchased a few fruits. I place them on the desk. A house should be full on New Year's Eve so that the home will remain full throughout the coming year. Right before the New Year I watch the President of the Republic of Armenia’s New Year address that does not say much.

Happy New Year.

Standing upright, I also salute the New Year of my Fatherland. I change the channel and watch “Aleppo Today”. The opposition runs the channel. It describes the worsening situation on the other side of Aleppo. They have no electricity or water. The cost of living has escalated sharply and there is widespread insecurity. It’s the same situation, I think, on both sides of Aleppo. Yet, there is a difference. The rockets, the mortars and the gas canisters cause rampant destruction on this side; the bombs from the tanks and the barrel bombs and other bombs from the airplanes cause rampant destruction on the other side.

The first person to congratulate my New Year is an Arab teacher who lives in Dar El Ezze, 30 km away, close to Saint Simon Monastery. The area is in opposition's control. There a garbage collector is paid $200 a month and a teacher $50 a month.

"I congratulate your New Year," he says. "May next year by the grace of God…"

My telephone alerts me to another call. An Arab friend is congratulating my New Year. My friend has a heavy heart. It seems he will explode at any moment. He protests against everyone. He mourns the death of all the Syrian victims. Many and many years ago he experienced harsh treatment as a political prisoner. He has not forgotten his bitter experience. Nowadays he is a member of “Friends of Prisoners”, an association that supports political prisoners. Some regard him among the rank of opposition although he is against the killing, the injustice and all who bore arms that caused the destruction of Syria. According to him all are traitors.

"I believe you should also believe," he says, "that there will be a day in our fatherland when there will be festivity and all of us together will be celebrating as Syrians," he says.

I open my Facebook page. It's flooded with congratulatory notes. Everyone is congratulating everyone. I accept the congratulations as personally addressed to me. I murmur "Happy New Year."

I fall asleep. I wake up. It's January 1, 2016.

It's cold outside, very cold. I linger in my bed for more than an hour pulling the blanket over me this way and that. I drink my coffee. It tastes much like it did yesterday. Much like yesterday, I hear sounds of explosion and gunfire. Shivering, I wash my hands and face and dress. I leave home. We have a 10 days' recess. I wish we had no vacation, I say to myself. At least for few hours, I would have been warm at school.

I step outside. A few children are hauling water. There is water in Aleppo nowadays but that hallowed liquid does not reach every quarter. I hop on the bus. Have you commuted in Aleppo buses these days? Have your nostrils put up with the putrid smell emanating from bodies that have not bathed for months? The same smell is there today as it was yesterday or the day before and much like in the months before.

Most of the passengers are women and soldiers who are half asleep. The city is mostly women or armed men. The men, if they are not serving in the armed forces of one faction or another, have left the city to dodge the draft. Many college students have also left because they will not receive their diplomas if they do not serve the armed forces. Who are they going to fight? At whom are they going to aim their rifles? They rightly wonder the question.

"Are you sleepy?" I ask a young soldier.

Yes, they are sleepless. Yesterday they played a deadly game with fire and counter fire. The young conscript is a reservist. He is from Aleppo. Once a week he is permitted to spend twenty-four hours at home.

I come off the bus close to Towhed Mosque. I see people sweeping glass shards from the street. Yesterday an exploding gas canister, thrown at the neighborhood, shredded the shop windows and house windows. It is a common occurrence, an ordinary sight. Yesterday it was the same. It is the same today as well, on the first day of the year.

This is leap year. It will be one more day longer than the preceding year. I hope that day would be different for Aleppo, Syria, Armenia, and the world. I wish for at least on that day people would not harm each other; they would not kill each other but would extend helping a hand towards each other.

People, for a least one day, let us do justice to ourselves as MEN and WOMEN and act with civility towards one other. Only for one day. Is it too much to ask?

Happy New Year.

Aleppo, January 1, 2016

Հալէպ՝ Վերջին օր՝ Առաջին օր

Շնորհաւոր Նոր տարի:

Այս տարին ինչպէս ամէն տարի ինծի համար կը սկսի Հալէպի ժամով երեկոյեան ժամը 10ին: Միշտ այդպէս եղած է , տակաւին հեռատեսիլէն շատ առաջ՝ երբ ձայնասփիւռէն սրտի տրոփիւնով կը սպասէինք Հայաստանի Նոր Տարեմուտը:

Կը հեռաձայնեմ Երեւան, կը շնորհաւորեմ տիկնոջս եւ կրտսեր զաւակիս, եւ իբր թէ յանձինս իրենց Հայաստանաբնակ բոլոր հայերուն եւ ոչ-հայերուն Նոր տարին: Փոքր տղաս նեղացած է ինձմէ, ան կը սպառնայ իրապէս նեղուիլ եթէ դպրոցական այս տարեշրջանի աւարտին եւս խոստումս չյարգեմ՝ չփոխադրուիմ Երեւան:

-Ի՞նչ կ’ընես,- կը հարցնէ կինս:

-Ընկերոջս տունը Նոր տարին դիմաւորելու կը պատրաստուինք,- կ’ըսեմ:
Կինս շատ լաւ կը ճանչնայ զիս եւ գիտէ որ սուտ կը խօսիմ, գիտէ որ տունը առանձին նստած եմ:

Կը պատկերացնեմ իր տխուր ժպիտը. կը լսուի գուրգուրոտ, մտահոգ ձայնը.

-Տաքնալու միջոց մը ճարեցի՞ր:

– Անշո՛ւշտ, կազով վառարան. գիտե՞ս որքան լաւ կը տաքցնէ..

…Մաղթանքներ, խորհուրդներ իրարու…

Դուրսը ցուրտ է, շա՛տ ցուրտ: Ժամը ութն էր երբ տուն կը վերադառնայի փողոցը մարդ-մարդասանք չկար: Նոր Գիւղն էի, երբեմնի սիրտը Հալէպահայութեան, հիմա՝ կիսադատարկ.. Ս.Երրորդութիւն եկեղեցւոյ առջեւ մեր զինեալ տղաքը կը հսկեն: Չե՞ն մսիր, տուն չ’ունի՞ն: Ինչպէս թէ չեն մսիր, անշուշտ տուն ունին, բայց պարտականութիւն ստանձնած են պահպանել մեր եկեղեցիները:

Քանի մը վարկեան կը կենամ ու կը դիտեմ. անոնք կ’արգիլեն անծանօթ ինքնաշարժերու կանգնիլը եկեղեցիին մօտ, կը ստուգեն անցորդներու անձնագրերը:

Նոյն տեսարանը կը տեսնեմ Ս.Աստուածածին եկեղեցւոյ շուրջ:

Տուն քալելով կը բարձրանամ: փոքր հին կամուրջէն կ’անցնիմ, Աշրաֆիէ տանող այս ճամբան մութի մէջ կորած է, նախանցեալ տարի այստեղ ճամբու ամբողջ երկայնքին պետական ապահովական միջոցները խորունկ փոս մը փորեցին, այդ փոսին մէջ ջուր յայտնաբերուեցաւ, որուն հետեւանքով վայրի բոյսեր աճեցան, որոնք հիմա ծածկած են փոսը եւ մի քանի մեթր ալ բարձրացած են. -եթէ այս վիճակը երկարի ո՞ւր պիտի հասնի արդեօք այս բոյսերուն հասակը,- հեգնանքով ես ինծի հարց տուած եմ միշտ: Կը բարեւեմ փողոցի վերջաւորութեան անցարգելի տղաքը, որոնք կրակ վառած կը փորձեն

տաքնալ: Այստեղ համատարած մութ է, միայն լոյս մը կ’երեւի երկու հարիւր մեթր անդին՝ այս կողմէն այն կողմ երթալիք նորաբաց «մա՛ապար՝ անցք»ի զնման կէտի լոյսն է: Այս անցքը կը գտնուի հայկական եւ քրիստոնէական գերեզմանոցներուն շատ մօտիկ, եւ կը բացուի ամէն օր առաւօտեան ժամը 7էն կէսօրուայ մէկը, եւ ուրկէ օրական հարիւրաւոր մարդիկ կրնան Հալէպի միւս կողմ երթալ, անցնելով քրտական Շէյխ Մագսուտ թաղամասէն՝ երբեմնի հայաշէն Ճէպէլ Էս Սէյիտտէ-էն:

Եթէ լոյս ըլլար դէմս պիտի տեսնէի Շէյխ Մագսուտի մութի չափ սարսափազդու կիսաքանդ շէնքերը, առանց միներէթի մնացած մզկիթը:

Մեր փողոցն ալ ամայի է, թէեւ լուսաւորուած է ամփէրի լոյսով: Երբ տակաւին պետական ելեկտրականութիւն կար, դեռ հեռուէն կը գիտնայինք՝ եթէ փողոցի լոյսերը չեն վառիր ուրեմն պետական ելեկտրականութիւն ունինք… :

Այսօր Նոր տարուան առիթով ամփէրը մինչեւ առաւօտեան ժամը երկուքը պիտի ունենանք: Բախտաւորութիւն է, չէ՞:

Կը մտնեմ տուն: Տունս դուրսէն աւելի ցուրտ է, գումարած առանձնութեան հոգի ծակող ցուրտը: Քանի՞ հոգի Նոր տարին առանձին կը դիմաւորեն արդեօք Հալէպի մէջ…

Կը միացնեմ հեռատեսիլը՝ Հ1: Կը միացնեմ նաեւ մէկ ամփէրանոց հալոճին լամբս, որ նստածս ատեն միայն աջ ոտքիս միայն վերի մասը կը տաքցնէ, աջ ձեռքս ալ մօտիկ կը պահեմ, ձախ ձեռքիս ձեռնոցը ձեռքէս չեմ հաներ: Չէ՛, ասանկ չ’ըլլար, ի՛նչ կ’ուզէ թող ըլլայ փիւթակազի շիշ մը եւ կազի »վառարան« մը պէտք է գնեմ. միայն մէկ անգամ պիտի ծախսեմ, ատկէ ետք ամփէրէն քիչ ծախս կ’ըլլայ: Այո՛, այո՛, պիտի լուծեմ այս խնդիրը: Եղբա՛յր,- կը մտորեմ, իմ աշխատավարձս համեմատական բարձր է (հարիւր տօլար) առանձին մարդ եմ, ծայրը ծայրին հասցնելու համար ուրիշ գործեր ալ կ’աշխատիմ. ընտանիք ունեցողները ի՞նչ կ’ընեն, ինչպէ՞ս կ’ապրին…

Գրասեղանիս վրայի թուղթերը, գիրքերը, սիկարէթի ձգուած պարապ տուփերը, մոխրամանը մէկ կողմ կը հրեմ: Նոր տարուայ գիշեր է, չէ՞. քանի մը հատ քանի մը տեսակ պտուղ գնած եմ, քաղրաւենիք. կը տեղաւորեմ, Տուն մը լեցուն պէտք է ըլլայ Նոր տարուայ գիշեր, որպէսզի ամբողջ տարին լեցուն մնայ: : Տարեմուտին անմիջապէս առաջ կ’ունկնդրեմ Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահին ուղերձը՝ Հայաստանցիներուն գրեթէ բան չըսող…

Շնորհաւոր Նոր տարի:

Ես ալ յոտնկայս հեռուէ հեռու կը շնորհաւորեմ հայրենիքիս Նոր տարին:
Յետոյ կը փոխեմ կայանը. «Հալէպն այսօր» ընդդիմադիր կայանը կը նկարագրէ միւս կողմի Հալէպի վատթարագոյն վիճակը՝ ջուր եւ ելեկտրականութիւն չըլլալը, ահռելի սղութիւնը, անապահով վիճակը… Նոյն կացութիւնն է,- կը մտածեմ.- այս կողմի եւ միւս կողմի Հալէպին մէջ, չէ՞, կայ տարբերութիւն մը այս կողմ արձակուած հրթիռները,

հրասանդներն ու կազի շիշերը աւեր կը գործեն, այն կողմ՝ հրաապայէ, եւ օդանաւէ արձակուած ռումբերն ու պայթուցիկներով լեցուն տակառները:

Այսպէս թէ այնպէս ժամը 12 կ’ըլլայ:

Չիս առաջին շնորհաւորողը Հալէպէն 30 քիլոմեթր հեռու Սէն Սիմոնին մօտ՝ Տար Էլ Ը՛ըզզէ բնակող արաբ ուսուցիչ մըն է: Հոն ընդդիմադիրներու գերիշխանութիւնն է: Հոն աղբահաւաքը ամսական երկու հարիւր տօլար աշխատավարձ կը ստանայ, ուսուցիչը յիսուն..

-Կը շնորհաւորեմ Նոր տարիդ,- կ’ըսէ-. Տայ Աստուած գալ տարի….

Հեռաձայնս ազդանշան կու տայ. Այլ արաբ ընկեր մը կը շնորհաւորէ Տարեմուտը.- Այս բարեկամիս սիրտը լեցուն է, ամէն վայրկեան պիտի պայթի կարծես, կը բողոքէ բոլորին դէմ, կը սգայ մահը Սուրիացի բոլոր զոհերուն, ինք շատո՞նց, շատ շատոնց որպէս քաղաքական բանտարկեալ համտեսած է դառնութիւններ, զորս չէ մոռցած: Հիմա «բանտարկեալներու բարեկամներ» հասարակական կազմակերպութեան անդամ է: Ոմանք զինք ընդդիմադիրներու շարքը կը դասեն, մինչդեռ ինք դէմ է սպանութեան, անարդարութեան, Սուրիոյ քանդումին, ամէն տեսակի զէնքերուն. բոլորին կողմէ գործադրուող բոլոր տեսակի բռնութիւններուն, ըստ իրեն բոլորը դաւադիրներ են, բոլորը՝ մեր բարեկամ եւ եղբայր բոլոր պետութիւնները:

-Կը հաւատամ կ’ըսէ,- Դո՛ւն ալ հաւատա, պիտի գայ այն օրը երբ մեր հայրենիքին մէջ ալ տօն պիտի ըլլայ, տօն, զոր բոլորս միասին պիտի տօնենք՝ միասին՝ բոլոր սուրիացիները:

… Այլոց հետ եւս փոխադարձ շնորհաւորանքներ…

Կը բանամ դիմատետրի էջս, շնորհաւորանքներով ողողուած դիմատետրի էջս. Ամէնքը կը շնորհաւորեն ամէնքը: Ես այս շնորհաւորանքները կ’ընդունիմ որպէս անձնապէս ինծի ուղղուած եւ կը մրթմրթամ.- Շնորհաւոր Նոր տարի:

Դուրսը ուրախութեան կրակոցներ են, որոնք կը խլացնեն պայթող հրասանդներու ձայները՝ Շնորհաւոր Նոր տարի…

Քնացած եմ: Կ’արթննամ: 2016 Յունուար 1:

Ցուրտ է, շատ ցուրտ: Մէկ ժամէն աւելի կը մնամ պառկած, վերմակս մէկ այսպէս, մէկ այնպէս ուղղելով:

Սուրճս կը խմեմ. Երէկուայ սուրճին համն ունի: Երէկուայ պէս դուրսէն այսօր ալ կը լսուին կրակոցներու եւ պայթիւններու ձայներ:

Պաղելով-պաղելով կը լուացուիմ՝ երէկուայ նման, պաղելով-պաղելով կը հագնիմ զգեստներս եւ երէկուայ նման տունէն դուրս կ’ելլեմ: 10 օր արձակուրդ ենք: -Երանի

արձակուրդ չըլլար,- կ’ըսեմ ինքզինքիս-. Գոնէ քանի մը ժամ կը տաքնայինք դպրոցը…

Դուրս կ’ելլեմ: Քանի մը փոքրիկներ ջուր կը կրեն: Հալէպի մէջ ջուր կայ հիմա, բայց կարգ մը շրջաններ չի հասներ այդ երանելի հեղուկը… Օթոպիւս կը նստիմ: Երբեւիցէ տեղէ մը տեղ գացա՞ծ էք Հալէպի այս օրերու երթեւեկութեան այս միջոցով: Ձեր քիթին մտած եւ հոն ամրապնդուա՞ծ է անոր մէջ բոյն դրած ամիսներով չլոգցած մարդկային մարմիններու արձակած հոտը: Այսօր ալ նոյն հոտը կայ, ինչպէս երէկ, ինչպէս քանի մը օր առաջ, ինչպէս անցեալ ամիս…

Օթոպիւսին մէջ կանայք են եւ քնաթաթախ զինուորներ: Արդէն քաղաքին մէջ մեծ մասամբ կանայք են կամ զինեալներ: Այո՛, մնացած տղամարդիկ, եթէ կողմերէն մէկուն բանակին մէջ չեն, հեռացած են երկրէն խոյս տալով զինուորական ծառայութենէ, նոյնիսկ մեծ թիւով ուսանողներ գացած են, որովհետեւ աւարտականի վկայականներ պիտի չստանան եթէ բանակին մէջ չծառայեն: – Որո՞ւ դէմ պիտի պատերազմիմ, որո՞ւ վրայ պիտի կրակեմ,- կը մտածեն անոնցմէ շատեր:

Իրաւունք ունին:

-Անքո՞ւն էք,- կը հարցնեմ երիտասարդ զինուորի մը:

Այո՛ անքուն են, երէկ գիշեր թշնամիներու հետ կրակոց-կրակոց մահասփիւռ խաղ խաղցած են: Այս երիտասարդը պահեստի զինուոր է, Հալէպցի է, ամէն շաբաթ իրաւունք ունի 24 ժամ իր տունը անգընելու:

Թաւուիիտ մզկիթին մօտ կ’իջնեմ օթոպիւսէն: Փողոցը ապակիներ հաւաքող մարդիկ կը տեսնեմ: Երէկ գիշեր այստեղ արձակուած կազի շիշ մը է, ջարդուփշուռ ըրած է խանութներու եւ տուներու ապակիները: Սովորական տեսարան, սովորական երեւոյթ: Երէկ ալ նոյնն էր, ի՛նչ ընենք որ այսօր Նոր տարի է, Յունուար 1, 2016 թուական, Նահանջ տարի:

Նահա՞նջ տարի:

Նահանջ տարի: Մէկ օր աւելի միւս տարիներէն: Կը մաղթեմ որ գոնէ այդ մէկ օրը տարբեր ըլլայ, Հալէպի համար, Սուրիոյ համար, Հայաստանի համար, Աշխարհի համար: Կը մաղթեմ որ գոնէ այդ օր մարդիկ իրար չվնասեն, իրար չսպաննեն, իրար ձեռք մեկնեն: Մէ՛կ օր, մարդիկ, մէկ օր գոնէ տէր ըլլանք մեզի տրուած ՄԱՐԴ որակաւորումին եւ ՄԱՐԴԱՎԱՅԵԼ արարածներ ըլլանք:

Մէ՛կ օր: Շա՞տ է:

Շնորհաւոր նոր տարի

Մանուէլ Քէշիշեան
Հալէպ 1 Յունուար 2016